

Tillsyn av rivningsavfall

Resultat av tillsynsprojekt i Kronoberg och Blekinge 2012-2015

Sammanfattning

Miljösamverkan Kronoberg-Blekinge har under 2012-2015 bedrivit ett tillsynsprojekt om rivningsavfall tillsammans med Byggsamverkan Kronoberg. Syftet har varit en korrekt hantering av rivningsavfall för att nå de nationella miljömålen, skapa samsyn i länen och öka samarbetat mellan miljö- och byggkontor. Vanligt förekommande brister i avfallshanteringen har varit otillräcklig sortering, att avfallet blandas eller är felmärkt. Istället sker eftersortering i bästa fall på annan plats. Det har även upptäckts brister i kunskapen hos verksamhetsutövare när det gäller schaktmassor och dess lämplighet för återanvändning, eller kring transport av farligt avfall och hantering av elavfall. Det är inte heller sällan som materialinventeringen innehåller för lite information, och att det är svårt att få in slutredovisningen. Det bör dock poängteras att det trots vissa brister finns många seriösa och duktiga verksamhetsutövare, som vet hur rivningsavfallet ska sorteras och hanteras på ett miljöriktigt bra sätt.

Bakgrund

Vid Länsstyrelsen Blekinges avfallshandläggartäff i juni 2011 kom förslaget upp om ett gemensamt tillsynsprojekt om rivningsavfall. Tillsynsmyndigheternas kunskap om avfallshanteringen vid rivningar var begränsad och ett tillsynsprojekt ansågs kunna öka kunskapen och samsynen. Liknande projekt hade redan genomförts inom Miljösamverkan Västra Götaland, Stockholm stad och Länsstyrelsen i Västmanland. Under 2013 startade dessutom Naturvårdsverket och Boverket ett nationellt projekt för att öka miljö- och byggförvaltningarnas kunskap om bygg- och rivningsavfall, med syfte att förbättra sorteringen vid byggnationer och rivningar, öka återanvändningen och minska mängden avfall. I samband med projektet höll de nationella myndigheterna seminarium om bygg- och rivningsavfall samt tillhandahöll ett samverkansforum där goda exempel från olika myndigheter samlades.

Syfte

Det övergripande syftet med Miljösamverkan Kronoberg-Blekinges projekt har varit en korrekt hantering av rivningsavfall. Miljöfarliga ämnen och material ska identifieras och sorteras ut och återvinningen av övrigt material ska ske så effektivt som möjligt för att de nationella

miljökvalitetsmålen Giftfri miljö och God bebyggd miljö ska kunna nås. Syftet var även att skapa samsyn vid bedömningar och att få ett bra samarbete mellan miljö- och byggkontor.

Vägledningsmaterial

I samband med tillsynsprojektet har vägledningsmaterial använts för tillsynen. Vägledningen innehåller en handbok med sju bilagor för checklistor, brev och informationsmeddelanden m.m.

Arbetsgrupp

Arbetsgruppen har bestått av representanter för nio av elva miljöförvaltningar i Kronobergs och Blekinge län och har träffats vid tre tillfällen: den 18 september 2012, den 30 januari 2013 och den 12 september 2013. Kommunerna Växjö, Ljungby, Markaryd och Uppvidinge har deltagit på samtliga träffar, medan övriga har deltagit vid en eller två av träffarna. Vid enstaka av dessa träffar har även representanter för byggförvaltningar i Älmhults och Markaryds kommuner deltagit.

Arbetsgruppen har diskuterat frågor som t.ex:

- Hur viktigt är det att sortering av rivningsavfall sker direkt på platsen?
- I vilket skede behöver miljökontoret komma in i ett rivningsärende?
- Är det acceptabelt att använda blåbetong som fyll om provtagning sker?
- När ska man ge avslag på en rivningsansökan?

Deltagande i projektet

Under 2015 har kommuner och miljöförbund i Kronoberg och Blekinge fått utvärdera projektet genom en enkät. Fortsättningsvis används begreppet kommun även för Miljöförbundet Blekinge Väst, som är en gemensam organisation för miljö- och hälsoskyddstillsynen i kommunerna Karlshamn, Olofström och Sölvesborg.

De kommuner som har skickat in enkäten är Alvesta, Ljungby, Miljöförbundet Blekinge Väst och Växjö miljö- och hälsoskyddskontor, varav Ljungby, Miljöförbundet och Växjö har deltagit i projektet. Lessebo och Ronneby kommun samt Växjö stadsbyggnadskontor har meddelat att de inte har deltagit i projektet. Markaryds kommun har deltagit på arbetsgruppsmöten, men på grund av personalbyte är det oklart i vilken omfattning som tillsyn har bedrivits.

Miljö- och byggkontorens prövning och tillsyn

Av de tre kommuner som meddelat att de har deltagit i projektet har miljökontoren fått upp emot 30-45 eller ännu fler rivningsärenden för kännedom eller granskning från byggkontoren mellan åren 2012-2014. Av dessa har miljökontoren bedrivit tillsyn och gjort platsbesök på 5-15 rivningar per kommun. I den kommun där även byggkontoret deltagit i projektet har färre besök gjorts av byggkontoret än miljökontoret.

I minst ett par av kommunerna har byggkontoren frågat efter miljökontorens yttrande över rivningsärenden i nästan samtliga fall. Därefter har miljökontoren gjort platsbesök, begärt in slutredovisning av rivningsavfallet eller bedrivit annan tillsyn i de ärenden där avfallsmängden inte ansetts obetydlig.

Upptäckta brister i avfallshanteringen

Miljökontorens uppfattning av avfallshanteringen i samband med rivning är att sorteringen på plats kan förbättras. Det är vanligt att avfall blandas, att containrar är felmärkta eller att ansvaret för sortering av avfallet lämnas över till någon annan. Miljökontorens bedömning är att åtminstone vissa avfall, som t.ex. brännbart, skulle kunna sorteras bättre vid källan för att slippa eftersortering. Vid de tillsynade rivningarna har det inte heller ansetts vara mycket av avfallet som går till återanvändning.

En anledning till bristerna misstänks vara tidsbrist och att det är svårt att få avsättning för det sorterade avfallet, samt dålig kunskap hos verksamhetsutövare och entreprenörer. Det uppstår exempelvis schaktmassor vid många rivningar, där det förekommer brister i bedömningen av om de är lämpliga för återvinning eller inte. Det har även förekommit kunskapsbrist kring kraven för hantering och transport av farligt avfall och elavfall.

Andra brister som upplevs vanligt förekommande är avsaknad eller bristfälliga materialinventeringar och rivningsplaner, t.ex. bristande information om avfallsslag, uppskattad avfallsmängd, information om tilltänkta transportörer och mottagare. Det anses även vara svårt att få in slutredovisningen.

Åtgärder vid brister

I vissa större rivningar har verksamhetsutövare förelagts om försiktighetsmått. I ett fall har föreläggande meddelats för att ta prov på misstänkt förorenad betong i samband med återanvändning. I övrigt har uppgifter eller kompletteringar begärts in eller brister påpekats i rapport. Ingen kommun har angett att åtalsanmälan gjorts i samband med någon rivning.

Försvårar tillsynen

Det som har försvårat tillsynen är oklarheten kring roller enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Rivningsärenden kan ta lång tid eftersom prövningen och tillsynen är fördelad på två olika lagstiftningar och ibland även olika förvaltningar. Ärenden kan även bli tungrodda när det är många entreprenörer inblandade, t.ex. när det är någon annan som river än den som skriver slutredovisningen. Det kan då bli svårt att veta vem som har den information som behövs och det kan dröja länge innan rivningsavfallet slutredovisas. Tillsynen försvåras och det är lätt att tappa fokus.

Det är svårt för tillsynsmyndigheten att ställa krav på återanvändning och dessutom saknas ofta resurser hos kommunerna för att hinna arbeta med avfallsminskning i tillsynen. Det måste därför bli enklare och mer lönsamt att ta tillvara på material och inredning vid rivningar.

Även felaktig användning av begrepp försvårar granskningen av materialinventering och slutredovisning. Begreppet deponi har t.ex. använts när man istället tänkt köra materialet till återvinningscentral.

Resultat av projektet

Vägledningmaterialet i projektet har använts i olika grad i kommunerna. Ljungby kommun har angett att slutredovisningsblanketten har använts mycket och är uppskattad, medan Växjö miljö- och hälsoskyddskontor anser att den är så omfattande att den ofta blir ofullständigt ifylld.

Ljungby kommun har använt checklistan för inspektion (inkl. kommentarerna till checklistan) vid sina inspektioner. I Växjö har man delvis använt övriga mallar, även om brevet till byggherren har skrivits om.

Som ett resultat av projektet har Ljungby kommun tagit fram ett flödesschema för den gemensamma handläggningen och en lathund med bedömning av gränsdragning för när miljökontoret bör yttra sig över rivningsplanen. I Växjö kommun blir miljö- och hälsoskyddskontoret kallad till de tekniska samråden som gäller rivningar och får ofta rivningsloven för kännedom. De ser det som positivt att samarbeta med stadsbyggnadskontoret, att det är bra att delta på de tekniska samråden och att göra gemensamma platsbesök, och att projektet resulterat i en bättre samverkan i dessa ärenden.

Övriga resultat från projektet är att brister i blanketten för rivningsplan har kunnat upptäckas och förbättras. Det har även upptäckts hur stora bristerna är hos verksamhetsutövare vad gäller schaktmassor, och projekt för att öka deras kunskap planeras hos en av kommunerna.

I det stora hela anser Ljungby kommun att projektet har uppnått sitt syfte att få en korrekt hantering av rivningsavfall, att skapa samsyn och en bättre samverkan. Miljöförbundet Blekinge Väst och Växjö miljö- och hälsoskyddskontor anser däremot inte att projektet gett en korrekt hantering av rivningsavfall. Hanteringen är fortfarande inte alltid korrekt eller optimal, men ökad tillsyn gör att det blir bättre och att vi förhoppningsvis kommer närmare miljömålen. Miljöförbundet anser däremot att projektet åtminstone delvis har skapat samsyn vid bedömningar och en bättre samverkan mellan miljö- och byggkontor, även om det finns mer att göra. Växjö miljö- och hälsoskyddskontor hoppas att projektet gett en bättre samsyn mellan kommunerna och att mallarna och vägledningen gjort det lättare att tillsyna rivningar. De tror att det numera ställs mer krav på dokumentation än tidigare och att man har nytta av varandra mellan miljö- och byggkontor.

Utvärdering av projektmetodiken

Kommunerna som svarat på enkäten anser att det har varit bra vägledningsmaterial och att kommunerna fått en ”puff” för att komma ut på denna typ av tillsyn. Däremot kunde projektet ha hållits ihop bättre genom mer regelbundna träffar och avstämningar, samtidigt som någon framfört att träffarna haft otydlig struktur och inte känts effektiva. Under en period var det oklart om projektet ens existerade längre. Tillsynen anses dock inte bara vara tillfällig, utan projektet kommer leva vidare genom att arbetet fortsätter även efter projektets slut.

Uppföljning

Behovet av uppföljning kring rivningsavfall varierar mellan kommunerna. I någon kommun finns inget större behov i dagsläget, medan en annan kommun behöver träffas för att diskutera rivningslovsärenden, helst tillsammans med bygglovshandläggare. Utvecklingen går dessutom framåt och det kommer nya inspektörer, vilket gör att tillsyn av rivningsavfall kan behöva tas upp igen. Det kan även behövas utbildning eller annan aktivitet kring tillsyn av byggavfall. Så småningom önskas även utbildning eller seminarier med t.ex. Boverket, Naturvårdsverket eller att man jobbar med dessa frågor på EU-nivå, för att få mer resurser för att minska bygg- och rivningsavfall.

Webbplats för mer information om projektet: www.mskb.se.